

schrijvers-
bijeenkomst
zie blz.4

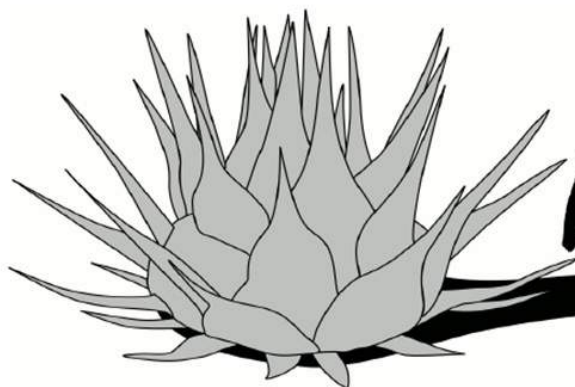
De Groene Gids

Afdelingsblad van IVN Ede, Nummer 2023 - 3

Met een verhaal over kleine beestjes

Met wandelverslagen en en andere activiteiten

Met de column en achterop de kinderpagina

KARDOEN

Natuurlijk lekker

Biologische voeding en verzorging
Marktplaats 9 6721 JG Bennekom 0318 413067

Gegevens van IVN Ede

BESTUUR

Voorzitter: Joop Ernst, voorzitterivnede@gmail.com

Vicevoorzitter: Dico Wijma, bestuurslidivnede@gmail.com

Secretariaat: Truus van Otterloo en Gerda Oppedijk, secretariaativnede@gmail.com; 0318-621059,

Penningmeester: Michiel Sytsma, penningmeesterivnede@gmail.com

ERELEDEN van de afdeling

Joke Veltkamp, Wiebe Verbaan

GEGEVENS

Postadres: Sprengenbergh 9, 6718DD Ede

Ledenadministratie: voor alle mutaties (adreswijzigingen, wijziging rekeningnummer, aanmelden of opzeggen van een lidmaatschap): [ivn.nl/contact](https://www.ivn.nl/contact)

Website: <https://www.ivn.nl/afdeling/ivn-ede>

Webmaster: Joost van Meeteren, webmasterivnede@gmail.com

CONTRIBUTIE

Lid: standaard € 25,00 (extra bijdrage mag)

Huisgenoot lid: standaard € 12,50 (extra bijdrage mag)

(Alleen mogelijk in combinatie met een betalend lid)

Vrienden/donateurs dragen bij via bankrekening:

NL 54 INGB 0000 9515 88 t.n.v. IVN Afdeling Ede

De minimum bijdrage bedraagt € 12,50

WERKGROEPEN

Scholen:

Joke Veltkamp, 0317-420703, gewoonjokev@gmail.com

Ad Meijs, 0318-418273, a.meijs@chello.nl

Jeugdclub:

Ineke Jansonius, 0317-413884,

bosvriendjes.ivnede@gmail.com

Vogels:

Hans Westendorp, 0318-418465,

vogelwerkgroep.ivn.ede@gmail.com of

j.g.westendorp@kpnmail.nl

Natuurfotografie:

vacant

Flora:

vacant

Natuurgidsen:

Christ Elsten, 0318-413797, christelsten@planet.nl

WELKOM NIEUWE LEDEN:

Geen opgave ontvangen

De Groene Gids

IVN Ede - 2023-3

Van het Bestuur

In de zomertijd staat het leven niet stil: in elk geval niet voor onze eigen IVN-afdeling. Zo konden op 1 juli maar liefst 14 van onze leden het diploma van de Natuurgidsenopleiding in ontvangst nemen! Zij hebben er hard voor gewerkt, maar ook alle organisatoren en docenten van de opleiding hebben hiermee een prestatie van formaat geleverd.

Er werden ook in de zomermaanden door onze afdeling veel excursies aangeboden, waaronder een vleermuizenexcursie. Na een aantal jaren te hebben ontbroken, stond deze weer in ons activiteitenprogramma onder leiding van twee kersverse gidsen.

Heel wat vleermuizen lieten zich op die mooie zomeravond op landgoed Kernhem horen via een batdetector en zien met het blote oog en met een nachtkijker. In de Doolhoflaan wemelde het van de jagende vleermuizen. Het was een mooie ervaring om dat met de nachtkijker te kunnen zien. Vooruitkijkend: er wordt door het bestuur weer een middag voor nieuwe leden georganiseerd, en wel op 30 september. Een mooie kans om bij een wandeling met elkaar en met verschillende werkgroepen kennis te maken.

Van de Redactie

De tijd gaat snel. Groene Gids 3 ligt alweer voor u. De herfst heft zijn intrede gedaan, de zomer hebben we vaarwel gezegd. De natuur blijft boeien; verkleuring van de bomen, paddenstoelen en andere herfstverschijnselen vragen onze aandacht.

Veel trouwe schrijvers hebben ook nu weer een bijdrage geleverd, maar het thema dat wij hadden bedacht (bodemdieren) sprak onze schrijvers niet zo aan of ze waren op vakantie. Begrijpelijk, het is ook vakantietijd. We hopen de volgende keer weer op een overvolle mailbox met kopij.

Want echt, dankzij al die schrijvers bestaat onze Groene Gids. Door vele leden gewaardeerd als zeer waardevol. Voor al die schrijvers en toekomstige schrijvers willen wij een avond over het schrijven van artikelen organiseren. Ontmoeting en elkaar inspireren zullen belangrijke punten zijn op de agenda. Verderop in dit blad leest u de uitnodiging. Alle schrijvers van nu hartelijke dank!

Beste Schrijvers, uiterste datum voor inleveren kopij: 1 november 2023

Auteursinstructie:

1. Kopij inleveren vóór sluitingsdatum via email: redactie.gg@gmail.com
2. Tekst in doc of docx, maximaal 2000 woorden (vier kolommen)
3. Foto's apart in jpeg of png.
Elke foto neemt een plaats in van 100 woorden
4. In het algemeen geeft een mix van één foto op 250 woorden het meest evenwichtige beeld. Dus 5 tot 6 foto's in een artikel van vier kolommen. Foto's zijn niet verplicht.

Inhoud

- 4 Uitnodiging
- 4 Kleine beestjes
- 6 Zadelzwam
- 7 Nachtzwaluwen
- 9 Op pad (en puzzelen) . . .
- 10 Vleermuizenexcursie
- 11 Werkgroep scholen
- 12 Een spreuwenbad
- 12 Stop met bramen bashen
- 13 Planten en hun naam 11
- 15 Gaai, voedertafel & pinda's
- 15 Column van Corine
- 16 Kinderpagina

Foto's voorblad

Boven: Dick Klein Geltink

Onder: Hetty van der Stoep

Colofon

Redactie:

Remieke Niermeyer

Nancy Beenken

Corine Klapwijk

Hetty van der Stoep

Vormgever:

Leo Klapwijk

Redactieadres:

Remieke Niermeyer, 0318-630638,

redactie.gg@gmail.com

Kopij vóór 1 november 2023

Auteurs zie de auteursinstructie

De Groene Gids is het contactblad van IVN Ede en verschijnt vier maal per jaar.

De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden artikelen al dan niet te plaatsen, in te korten of aan te passen.

Drukker: Editoo B.V. te Arnhem

UITNODIGING

Voor schrijvers en aspirant schrijvers van de Groene Gids
Schrijf je regelmatig een artikel(tje) voor de Groene Gids of zou je het leuk vinden in de toekomst een artikel(-tje) te schrijven? Kom dan naar onze schrijversavond.
De redactie van de groene Gids organiseert een schrijversavond waar ontmoeting en inspiratie centraal staan:

Woensdag 25 oktober
20.00 uur,
Proosdijboerderij
Proosdijweg 37, Ede

We besteden aandacht aan het schrijven van artikelen, het uitwisselen van ervaringen en aan het samenstellen van de Groene Gids in het format van Editoo. Dit alles onder het genot van een kopje koffie/thee en iets lekkers. Graag even aanmelden: redactie.gg@gmail.com

Kleine beestjes

DIEREN IN DE STROOISELLAAG

AUTEUR: CORINE KLAPWIJK

In de strooisellaag van de grond komen tal van dieren voor. Als je een handje vol grond bekijkt, kom je sowieso pissebedden en springstaarten tegen. Verder vind je ook slakjes, wormen, duizendpoten en miljoenpoten en nog vele anderen.

Door droogte, bestrijdingsmiddelen, schoffelen en spitten worden deze zo belangrijke dieren bedreigd. In heel veel grond komen bijna geen bodemdieren meer voor. Neem je een schep grond bijvoorbeeld uit een weiland dan zit er waarschijnlijk bijna geen bodemleven meer in. Doe je dat in een bos dan zul je heel wat meer dieren aantreffen, hoewel er dat door de droogte niet zoveel meer zijn als vroeger.

Bodemleven

Bron: ARK.eu (tot op de bodem voor complete kringlopen)

De zorg voor bodemdieren is belangrijk omdat alle planten, bomen, struiken en dieren een eenheid vormen en samenwerken. De bodemdieren zorgen voor lucht en vocht in de bodem door de gangetjes die ze graven. Ze eten en verteren plantenresten en poepen die uit, waardoor ze de bodem vruchtbaar maken (compost/humus). Ook zorgen ze voor een natuurlijk evenwicht. Door hun aanwezigheid wordt de kans op plaagdieren kleiner, want die worden gegeten door de bodemdieren.

Vanwege de aanstaande bodemdierendagen 22 september – 8 oktober a.s. (www.bodemierendagen.nl) wil ik in dit artikel aandacht besteden aan enkele van die bodemdieren: duizendpoten, pissebedden en springstaarten. Hun leefomgeving is de strooisellaag in het bos en in de tuin. Mijn kennis heb ik gehaald van internet (vooral Wikipedia) en uit mijn eigen tuin. Er zijn ook nog heel veel andere internetsites die iets vertellen over bodemdieren.

DUIZENDPOTEN

Als je een stuk boomschors van een dode boom optilt, kom je zeker een duizendpoot tegen. Ook in de strooisellaag op de grond of tussen natte rottende bladeren bevindt zich zeker een duizendpoot. Op allerlei vochtige plaatsen in de natuur kom je zo tegen.

Duizendpoot

Bron: Quest.nl (hoeveel poten heeft een duizendpoot echt?)

Geleedpotigen

De duizendpoot hoort tot de familie van de geleedpotigen. Dat betekent dat ze geleedpotig zijn: de lichaamsdelen van deze dieren zijn samengesteld uit losse delen – de segmenten of leden. Ze hebben een uitwendig skelet dat bestaat uit segmenten. De geleedpotigen vervellen om te kunnen groeien. Tot de geleedpotigen horen spinnen, insecten, krabben, kreeften, duizendpoten en miljoenpoten. Duizendpoten hebben een groot aantal poten, maar zeker geen duizend. Per lichaamssegment zijn er twee poten. Ze hebben een langgerekt lichaam. De kleur is donkerrood, bruin of bleekgeel(meestal pas geboren). Aan hun kop zitten twee voelsprietten en twee gifklauwen. Ze hebben wel ogen, maar daarmee kunnen ze alleen beweging waarnemen. De twee bekendste duizendpoten zijn de steenloper (15 pootparen) en de aardkruiper (57 pootparen).

Voedsel

Duizendpoten leven alleen buiten. Ze veroorzaken geen schade aan de natuur. Het zijn actieve jagers, die zich vooral voeden met allerlei insecten, die ze doden met hun gifkaken.

Voortplanting

De voortplanting gebeurt uitwendig. Het mannetje maakt wat spinsel en deponert daar zijn zaad in (een soort zaadpakketje). Dat wordt afgezet op een vrouwtje of zomaar ergens op een dood blad of takje.

Het zijn fascinerende beestjes die zeker het nader bestuderen waard zijn.

Zaadpakketjes van een duizendpoot

Bron: nl.wikipedia.org

PISSEBEDDEN

In bossen, graslanden, tuinen, kelders, onder bloempotten of stenen, soms in huis, overal waar het een beetje vochtig is, vind je pissebedden. Zo op het eerste gezicht een onooglijk grijs beestje met twee voelsprietten op zijn kop. Sommige pissebedden lopen heel snel. Anderen klampen zich vast of kunnen zich oprollen. Er zijn renners, kruipers, oprollers en vastklampers.

Pissebed

Foto: Corine Klapwijk

Kreeftachtigen

Pissebedden zijn familie van de kreeft en de slak. Ze behoren tot de familie van de kreeftachtigen. Er zijn wereldwijd 900 soorten. In Nederland leven 37 soorten. In onze achtertuinen leven meestal twee soorten: de ruwe pissebed met ruwe bobbeltjes op de rugsegmenten en de rolpissebed die zich kan oprollen tot een erwten.

Oprolde pissebed

Foto: Corine Klapwijk

Als je pissebedden goed bekijkt, zie je dat ze hard zijn aan de buitenkant. Ze hebben een uitwendig skelet dat bestaat uit zeven segmenten met ieder twee pootjes. Met die pootjes kunnen ze heel snel rennen.

Pissebedden zijn ongeveer twee centimeter en hebben een ovaal lijf. De kleur is grijs of bruin. Soms zijn ze paars, maar dan zijn ze ziek.

Bij de achterste pootjes bevinden zich aan de onderkant van de pissebed twee kieuwen. Hierdoor kunnen ze ademen. Oorspronkelijk waren pissebedden waterdieren. Achteraan hun lijf hebben ze twee kleine staartjes. Als hij is uitgedroogd kan een ruwe pissebed water drinken met de twee kleine staartjes. Hij laat die dan in het water zakken.

Aan de kop zitten twee voelsprietten en twee ogen. Met de ogen zien ze alleen licht en donker. Ze houden niet van licht en zitten daarom vaak dicht bij elkaar in de grond of onder een steen of bloempot of onder de schors van een dode boomstronk. Zodra je de steen, pot of schors optilt proberen ze weg te komen.

Pissebedden kunnen één tot twee jaar oud worden. Als je een handje grond neemt, zitten er gemiddeld zeker vijf pissebedden in.

Voedsel

Aan de onderzijde van de kop heeft een pissebed stevige kaken. Hiermee bijt hij moeiteloos wortels en hout door. Pissebedden komen ook voor in de strooisellaag. Ze eten daar plantenresten en rottend hout. Dat eten ze op en dat poepen ze weer uit. Ze zijn belangrijk voor de recycling van voedingsstoffen (nutriënten) in de natuur. Zo dragen

ze bij aan humusvorming in de bodem. Ook voeden ze zich wel met dierlijke resten en uitwerpselen. Is er door droogte niet voldoende materiaal aanwezig dan eten ze wortels van nog levende planten en soortgenoten. Vijanden van de pissebed zijn insecten, spinnen, egels, padden en vogels.

Voortplanting

Pissebedden gaan vaak op 'vrijersvoeten'. Ze paren meerdere malen per jaar. De mannetjes ruiken de vrouwtjes door de geur die zij afscheiden (feromonen). Na de paring vindt er bij de vrouwtjes een speciale vervelling plaats waarbij een serie, elkaar overlappende plaatjes wordt gevormd die aan het tweede en vijfde lichaamssegment tussen de poten worden vastgehecht. Dit is de broedbuidel. Hierin ontwikkelen eitjes zich tot embryo's. Deze buidel is afgesloten en gevuld met vocht. Na vier tot zes weken komen de jongen uit de broedbuidel. Ze zijn dan twee millimeter en wit van kleur.

Vervellen

Na vier weken vervellen de kleine pissebedjes. Het nieuwe harnas, dat dan nog niet zo hard is, is al onder het eerdere harnas aanwezig. Een heel pissebedleven lang vervellen ze iedere vier weken. De harnassen worden steeds iets harder en donkerder. Op de foto hieronder zie je de harnassen liggen en zie je ook nog een opgerolde pissebed.

Huiden pissebed

Foto: Corine Klapwijk

Onderzoek

Sinds 1990 loopt er een groot onderzoek naar pissebedden in ons land. Op bioplek.org kun je daar meer over lezen.

SPRINGSTAARTEN

Springstaarten leven ook onder stenen, op en onder schors, op mos en op alle andere vochtige plaatsen. Hun voeding bestaat uit rottende organismen en schimmels. Hun lichaam is bolvormig of langgerekt. Ze zijn maar een paar millimeter lang en komen massaal voor in de strooisellaag van de grond. Ook springstaarten hebben een uitwendig skelet. Ook zij vervellen. Tijdens het vervellen zijn ze heel kwetsbaar.

Schaaldieren

Springstaarten behoren tot de schaaldieren. Ze zijn verwant aan kwallen, zeesterren, schelpdieren, kevers en vele andere schaaldieren. Sommige soorten hebben onderop het harnas een vork, waarmee ze bij gevaar kunnen wegspringen. Aan die vork danken ze ook hun naam. Alle springstaarten hebben antennes die vanaf de kop boven of tussen de ogen ontspringen.

Springstaart

Bron: janvanduinen.nl (springstaarten algemeen)

Voortplanting

Er zijn mannetjes en vrouwtjes springstaarten. Ook zij gebruiken bij de voortplanting een spermatofoor. Het springstaartenvrouwtje legt eitjes in een groepje bij elkaar. De kleine springstaartjes komen op een bijzondere manier uit het eitje. De eischaal trekt zich samen op de pool van het eitje en zo krijgt de kleine springstaart kans te ontsnappen.

Mechanisme springstaart

Bron: janvanduinen.nl (springstaarten algemeen)

Wil je meer weten over springstaarten kijk dan eens op www.janvanduinen.nl/collembola (van deze site komen ook de foto's). Een informatieve site met prachtige foto's van allerlei soorten gezonde en zieke springstaarten. Daar heb ik ook veel van mijn kennis vandaan over deze wonderlijke diertjes.

Zadelzwam?

AUTEUR: JOOP ERNST

Aan het begin van de Doolhoflaan lag vorig jaar september een oude paddenstoel op de grond. Mijn gevoel gaf aan dat het een zadelzwam was. Maar de andere schoolgidsen kwamen met een heel aantal andere suggesties van wat het kon zijn.

Ik had hem dertig jaar geleden voor het eerst en ook voor het laatst in het Slochterbos gezien. Van de winter heb ik er af en toe naar gekeken en het ding lag (en ligt) er nog steeds. Eind mei keek ik eens naar boven in de boom waar hij onder ligt en verdraaid, een zadelzwam.

Ik naar Dick Klein Geltink, onze paddenstoelenexpert, toe.

Hij zou met zijn vrouw gaan kijken. Twee dagen later kwam ik hem tegen toen wij beide onze honden uitlieten. Het vonnis van Dick luidde: een schoolvoorbeeld van een zadelzwam.

Voor degenen die hem zelf willen zien: achter huis Kernhem ga je door het hek de Doolhoflaan in. In de eerste dode beuk aan de linkerkant kijk je omhoog en daar zit hij.

Zadelzwam

Foto: Dick Klein Geltink

Zadelzwam, het vervolg

AUTEUR: JOOP ERNST

Vandaag is het 2 augustus. Ik laat de hond uit en kom op de terugweg door de Doolhoflaan. Gewoontegetrouw kijk ik naar boven, naar de zadelzwam. Niks te zien.

De voorspelling van Dick dat hij op een dag uit de boom zou vallen was uitgekomen.

Ik loop naar de boom en eromheen om te kijken of ik hem kan vinden. Nou, dat is niet moeilijk. Hij ligt pontificaal op een stuk beukenbast. Ik maak een foto en draai hem om want ik wil de onderkant ook fotograferen. Als ik twee foto's gemaakt heb, leg ik hem weer neer zoals ik hem gevonden heb.

Nu maar afwachten of hij volgend jaar weer terugkomt.

De zadelzwam (boven- en onderkant)

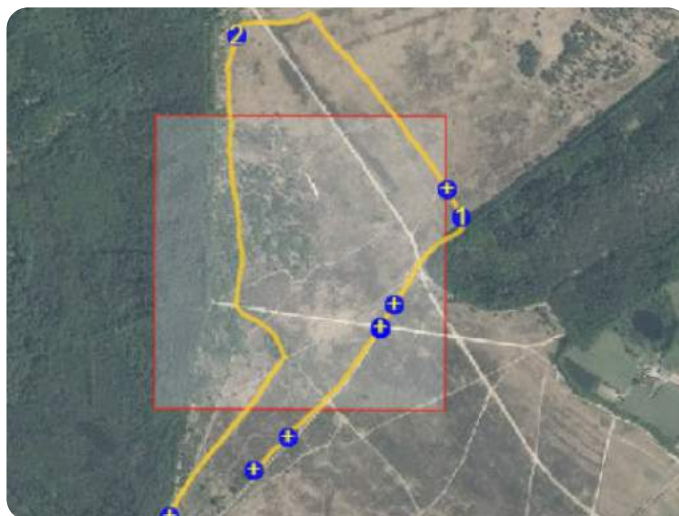
Foto: Joop Ernst

Nachtzwaluwen

VERSLAG EXCURSIE "SPEUREN NAAR NACHTZWALUWEN" OP 24 JUNI

AUTEUR: DICO WIJMA

Op 24 juni om 21.00 uur, een zwoele zomeravond net na de zomer zonnwende, organiseerde de vogelwerkgroep de jaarlijkse excursie "speuren naar nachtzwaluwen" op de Edese heide onder begeleiding van Hans Westendorp, Jacob Kamphuis en ondergetekende. Totaal 27 deelnemers hadden de weg naar de parkeerplaats van de Drieberg ge-

Gelopen route

Bron: LiveAtlas.sovon.nl, waarnemer Hetty v.d. Stoep

FA ROOSENBOOM

Graanhandel

ROOSENBOOM
VERKOOPADRES: KAMPSTRAAT 10

- Konijnvoer
- Honden en Katten
- Vogelvoer
- Duivenvoer
- Hooi per zak of baal
- Haksel, Houtvezel of stro
- Kunstmest
- Biologische Meststoffen
- Potgrond
- Bemeste Tuinaarde
- Compost

Telefoon 0318-610680

ROOSENBOOM BOSPOORT 33
Molenaar, graan en meel
Fourage en Kunstmesthandel
Vogelzaden en Kleindiervoeders

Geopend:
Ma t/m Vrij 08.30 – 12.30
13.30 – 18.00
Zaterdag 08.30 – 14.00

vonden. Na welkom en introductie ging het gezelschap over de Driebergweg richting Hessenweg. Onderweg geelgors, roodborsttapuit, koekoek, boompieper, graspieper, havik, gierzwaluw en zanglijster waarnemend. Geregeld werd met verrekijkers de hemel afgetuurd.

Vogels spotten

Foto: Dico Wijma

Op de heide richting de Koeweg waar de veldleeuweriken ons omringden stuitte we op een hazelworm. Ook de

Hazelworm

Foto: Jan Peter Pols

Ontmoeting met hazelworm

Foto: Dico Wijma

rugstreeppadden lieten vanuit het bos van zich horen. De schemering ging door en warempel, daar was het geluid waarvoor de 27 aanwezigen kwamen: het geratel van de mysterieuze nachtzwaluw, ook wel "geitenmelker" ge-

De Nachtzwaluw

Bron: natuurpunt.be, Jankees Schwiebbe

noemd. Vroeger werd gedacht dat deze geheimzinnige vogel het voorzien had op de geiten en ze melkte, een volksmythe die ook in de wetenschappelijke naam *Capri Melgus* verborgen zit. De vogel liet op deze avond goed van zich horen en zien.

We hebben meerdere vogels gehoord, diverse roepjes, en om de groep heen zien vliegen. Hun voedsel, nachtvlin- ders en grote insecten als de juni kever, was ook volop aanwezig.

Roepende jonge bosuilen vormden het slot van deze avondexcursie die wederom zeer geslaagd was.

In 2024 weer, 23 juni!

Als afscheid kregen we ook nog een mooie zonsondergang mee.

Ten slotte

Foto: Hetty van der Stoep

Wil je ook de magische zang van de nachtzwaluw horen? Ga naar <https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/nachtswaluw>

Op pad (en puzzelen) . . .

. . . MET DE FLORAWERK GROEP IN DE JUFFERSWAARD

AUTEUR: FRITS STORM

Woensdagmiddag 19 juli hebben we met de Florawerkgroep een wandeling in de Jufferswaard bij Renkum gemaakt. Vanaf de parkeerplaats naast de papierfabriek zijn we over de zomerdijk met een bezoekje aan één van de kribben en terug langs de benedenloop van de Heelsumse beek gelopen. We hebben onze ogen uitgekeken naar de zeer weelderige natuur deze zomer. Van de grote verscheidenheid aan bloeiende planten heb ik drie fotocollages gemaakt. Een insect, dat bereid is om even op een plant te blijven zitten, komt natuurlijk ook op de foto. De Florawerkgroep wil uiteraard weten hoe al die planten en beestjes heten. Met de kennis van een paar specialisten en de hulp van de apps Obsidentify of Plantnet komen we er meestal wel uit. Soms moeten we thuis nog in de boeken zoeken naar een exacte naam. Misschien bent u ook in de namen van de planten geïnteresseerd. Of heeft u van een aantal de naam zelfs paraat. In plaats van bij de foto heb ik van elke collage de namen in volgorde (beginnend linksboven en vervolgens per rij) op een andere pagina in deze gids vermeld.

Op de foto zijn niet altijd alle kenmerken van de plant, die voor de exacte naam van belang zijn, zichtbaar. Dat maakt deze puzzel moeilijker dan voor de werkgroep in het veld, maar u kunt ook een foto van de plant op papier maken en het antwoord aan Obsidentify vragen.

Collage 2

Niets gaat boven het genieten van de natuur in het veld, maar een puzzeltje in de Groene Gids kan ook aan de beleving bijdragen. Veel puzzel plezier.

Collage 1

Collage 3

Jouw nieuwe verrekijker koop je bij: Natuurgadgets.nl

Ook voor:

- Veldgidsen
- Zaklampen
- Loepen
- Bushcraft
- Vleermuisdetectors
- Scouting
- Wandelen
- Cadeautjes
- en nog veel meer ...

Bel 0318 - 260001 voor een afspraak (Wolfheze)

Wij ontvangen je graag in onze sfeervolle ontvangstruimte - ruime keus in alle prijsklassen

Dealer van o.m. Barr & Stroud, Bresser, Bynolyt, Eschenbach, Kowa, Meopta, National Geographic, Vortex

Vleermuizenexcursie . . .

. . . OP LANDGOED KERNHEM

AUTEUR: JOOP ERNST

Toen ik hoorde dat er op vrijdag 9 juni een vleermuizenexcursie op landgoed Kernhem zou zijn met Jany van Zijtveld en Dico Wijma als gidsen, leek me dat wel wat. Die avond stond ik om negen uur klaar bij Huize Kernhem. Er waren naast de gidsen en ondergetekende nog twee volwassenen en twee kinderen.

We vertrokken in de richting van de Lunterseweg. Onderweg kregen we zowel informatie over het landgoed als over vleermuizen. Voor de Kalverkampweg sloegen we rechtsaf en staken de Kernhemseweg over. Vandaar ging het met een boog richting spoorwegovergang Doolhoflaan. Daar stond tot mijn verrassing Wiebe Verbaan te wachten met een batdetector in zijn handen. Wij staken het spoor over en gingen bij Wiebe in de buurt staan. Ondertussen was het gaan schemeren en de vleermuizen begonnen te vliegen. Ze kwamen uit het bos achter ons, vlogen hoog over het spoor en via een laag stukje in de boomrij aan de overkant zagen we ze verdwijnen. Dankzij de batdetector konden we ze ook horen. Toen het echt donker was liepen we weer richting Huis Kernhem. Met het blote oog was er op de Doolhoflaan voor ons niets te zien, maar met de nachtkijker van Jany zagen we dat het er wemelde van de jagende vleermuizen.

Dico, die wist van de zadelzwam, had speciaal een lampje meegenomen om de zwam aan iedereen te laten zien. Ik vond de oude zwam van verleden jaar nog terug. Wijzend op de zwam in mijn hand vroeg Dico aan de aanwezige kinderen hoe die paddenstoel zou kunnen heten. Daarop kwam geen antwoord. Maar wel op zijn vraag "Waar ga je straks op zitten als je naar huis fietst?" Nu wisten we allemaal dat het ging om een zadelzwam.

Aan het eind van de excursie kregen we van Jany een boekje over vleermuizen en een zoekkaart. Met die zoekkaart in de hand kon ik een paar dagen later de laagvlieger identificeren die op de camping in Limburg om mijn hoofd vloog. Een aanrader voor iedereen, deze excursie!

Bosvleermuis

Bron: zoogdiervereniging.nl

Activiteiten van . . .

. . . DE SCHOLENWERKGROEP

AUTEUR: JOKE VELTKAMP

In mei werden met vijf groepen 7 de opdrachten uit de leskist Beste Bos uitgevoerd. De leerlingen onderzochten achtereenvolgens hoe geschikt het bos is voor dieren, planten, de houtvester en ook voor henzelf. Ze vonden een goed plekje om te kunnen picknicken en te bespreken welke dieren hier zouden kunnen eten.

Met Leskist Beste Bos: onderzoeken

Foto: Joke Veltkamp

Met Leskist Best Bos: picknicken

Foto: Joke Veltkamp

Juni is de maand voor het waterleven, dit jaar met 11 excursies. Met zeven groepen 5 en 6 werden alleen waterbeestjes gevangen.

Waterbeestjes vangen

Foto: Ad Meijs

Wateronderzoek

Foto: D. Bos

Voor vier groepen 7 werden de tassen opgehangen voor het wateronderzoek waarbij naast zelfstandig waterbeestjes vangen gekeken wordt naar de omgeving, zuurgraad, temperatuur en helderheid van het water.

Wateronderzoek

Foto: D. Bos

Wateronderzoek

Foto: D. Bos

Tenslotte begeleiden drie schoolgidsen op Sloopjesdag 11 juni bij de Koekeltse boslaan 13 kids en zeven volwassenen met het vangen van beestjes. Esther Meijer maakte een fotoreportage.

Slootjesdag: scheppen

Foto: E. Meijer

Slootjesdag

Foto: E. Meijer

Slootjesdag: wat hebben we hier?

Foto: E. Meijer

Een spreuwenbad . . .

... OP MIJN TUINTAFEL

AUTEUR: REMIEKE NIERMEYER

Op mijn tafel in de tuin staat een aardewerk schaal. Die is zo'n 3 cm diep en is er al jaren. Dit jaar heeft die schaal verschillende functies. In de droge tijd als plek waar je als vogel een snavel water kan bemachtigen.

Ondanks de regen komt er nu een spreuuw – ik weet niet of het steeds dezelfde is – maar hij landt bij de schaal en snavelt water. Daarna kijkt hij bij die schaal waakzaam rond en nog eens en nog eens. Vervolgens volgt een kort waterbad om dan meteen weer in de dekking van de struiken de veren uit te schudden. Tja ook spreuuwen hebben een bad nodig. Jammer dat zij alleen in mijn tuin komen, want in de rest van de buurt staan nauwelijks struiken waarin ze een veilige plek kunnen vinden.

Spreuw

Bron: Agric.wa.gov.au

Stop met bramen bashen

AUTEUR: CORINE KLAPWIJK

Heb je ook bramen in je tuin? Van die ellendige planten met stekels die steeds weer opkomen. Denk je ze met wortel en tak uitgerooid te hebben, verschijnen ze weer. Een aantal ecologen van de Wageningen Universiteit denkt daar heel anders over. Zij onderzoeken het nut van bramen al lange tijd en zijn tot de conclusie gekomen dat het een echte stikstofminnende plant is. Waar veel stikstof is floreert deze plant. Vroege Vogels, hét programma over natuur op Radio 1 op de zondagmorgen, besteedde er op 30 juli jongstleden aandacht aan.

<https://www.nporadio1.nl/nieuws/binnenland/d78e12ed-e45d-46a6-9293-dbae335cac5a/bramen-hebben-onterecht-een-negatief-imago-stop-met-bramen-bashen>

Het advies in dit radiofragment: *Stop met bramen bashen*. Uit het fragment blijkt onder andere dat er zo'n 200 bramensoorten zijn. Op de campus van de WUR staan enkele soorten, bijvoorbeeld de hartviltbraam. De onderkant van het blad van deze braam is witgrijs en viltig. Deze komt heel veel voor in de Gelderse Vallei. Veel bramensoorten komen in een specifiek gebied voor.

**Meer dan alleen
bloemen en planten
voor kamer en tuin**

Harkes
tuincentrum
...daar bloeit wat mooi

Klinkenbergerweg 29 Ede tel. 0318-612694
www.harkestuincentrum.nl

Planten en hun naam 11

AUTEUR: REMIEKE NIERMEYER

Heggerank of Bryonia dioica

De geslachtsnaam *Bryonia* komt van het oude Griekse woord *bryo*, dat snel groeien betekent en wijst op het in het voorjaar snelle groeien van de stengels uit de knolvormige wortelstok. De soortnaam *dioica* is opgebouwd uit de Griekse woorden *di* (twee) en *oikos* (huis). De plant is dus tweehuizig. De mannelijke en de vrouwelijke bloemen komen ieder op een afzonderlijke plant voor. Waarschijnlijk is de heggerank ooit uit zuidelijke regionen ingevoerd voor geneeskundig gebruik. In de volksgeneeskunde gebruikte men een tinctuur tegen geelzucht, gal-

Heggerank

kwalen, waterzucht, reuma en jicht. Hippocrates schreef de wortel met wijn vermengd voor bij spierkrampen en andere kwalen. De naam Schytcruyt verwijst naar het gebruik van de wortelknol als laxermiddel. Aangenomen wordt dat de planten eerst in kloostertuinen zijn aangeplant en van daaruit zijn verspreid. Rond 1150 noemt Hildegard van Bingen deze plant al *Brionia*. De heggerank is bekend op veel plaatsen in het land als Wilde Wingerd of Wilde Wijngaard vanwege het klimmen van de ranken en de op bladeren van de wijnstok gelijkende bladeren.

Doornappel of Datura stramonium

De naam doornappel duidt op de met grote stekels bezette vrucht. *Datura* is afkomstig van het Arabische *datora* of *tatorah* dat "steken" betekent. Een oude benaming was *Tatula turcarum*: doornappel uit Turkije. *Stramonium* lijkt op een vernoeming naar de rivier Strymon, waarvan de oeverbewoners bekend stonden als gifmengers. De plant bezit namelijk giftige bestanddelen. Volgens anderen zou het een samentrekking zijn van *stychnos* dat nachtschade en *manikos*, dat waanzin betekent. De giftige en bedwelmende werking leidden tot benamingen als dolappel, dolkruyt en duzelappel. Die laatste naam wordt verklaard door het effect van de onaangename geur van de plant, waardoor men duizelig kan worden. Ook moet je niet in de buurt van deze plant gaan slapen, want dan kun je slaperig, loom of suffig worden. Behalve voor de mens is het ook een schadelijke plant voor dieren. De zaden werden gebruikt door ze in de mollengangen en molshopen te strooien, van daar namen als Molplant, Mollezaad. De plant is bekend als "duvelkruid" in Twente, Salland en de graafschap Zutphen, omdat men beweerde dat hij door duivelbezweerders gebruikt werd. Deze legden de zaden

Doornappel

op gloeiende kolen of as en ademden de ontstane damp in. Daardoor raakten zij in een roes en kregen ze fantastische droombeelden, die volgens hen verwezenlijkt zouden worden. Dat de bedwelmende eigenschap al lang bekend was, blijkt uit wat over de zonnepriesters van de Inca's wordt verteld: zij dronken het sap om in extase te raken en zo met hun god in verbinding te treden.

In de officiële geneeskunde wordt nog gebruikgemaakt van de bladeren bij de behandeling van astma.

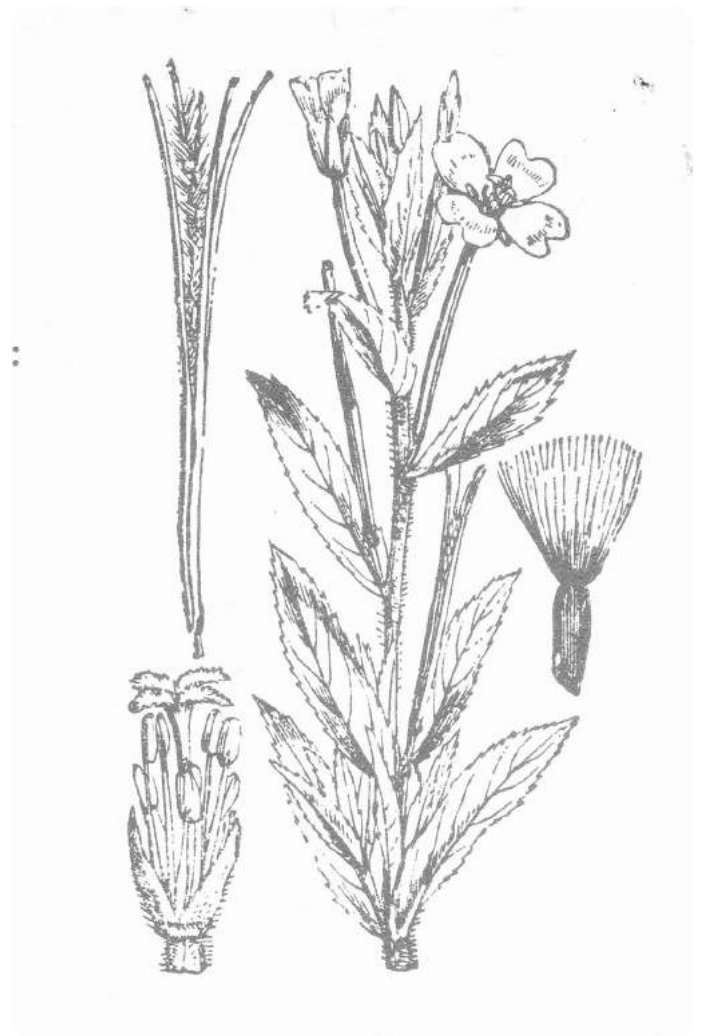
Wilgenroosje of *Epilobium angustifolium*

De geslachtsnaam *Epilobium* komt van het Griekse *epi* (op) en *lobos* (houw of peul), omdat de bloem op het vruchtbeginsel geplaatst is. De Latijnse soortnaam *angustifolium* bestaat uit *angusti* (smal) en *folium* (blad), dus smalbladig. De naam wilgenroosje kreeg de plant omdat het blad deed denken aan de wilg en aan een roosje door de rode kleur van de bloem. In Zuid-Limburg noemt men het "dondertoren" omdat het gebruikt werd om donder en onweer af te weren. Steeds wanneer men een donderslag hoorde werd een deel van de plant in het vuur gegooid. Dit gebruik wordt ook vermeld voor Frankrijk. Toren duidt op de vorm van de bloemtros. De naam "slangenbloem", gebruikt in westelijk Drenthe en op de Noord-Veluwe, kreeg het wilgenroosje omdat men meende dat slangen meestal in de buurt van deze plant gevonden werden.

Dodonaeus noemde het wilgenroosje "bastaardwerderick" en schreef er in 1608 het volgende over: "Dit cruydt houdt men oock voor een sorte van Wederick oft *Lysimachium* en Fuchsius heeft dat voor onsen tijt voor Purpere Wederick oft *Lysimachium Purpureum* beschreven. Het en is nochtans geen oprechte *Lysimachium* oft Wederick/ maer een Bastaert oft onrechte sorte van/ oft op sijn Griex *Pseudolysimachium*. Ende om die oorsaek/ heeft Gesnerus liever gehadt dat selve eenige andere naemen te geven/ en dat *Epilobion* of *Chamaenerion* te noemen. *Epilobion*, omdattet een bloeme heeft die van *Leucoium* oft Filetten gelijc/ boven op de Haewkes voortskomende: *Chamaenerion*, om de geleijkenisse die het eenichsins schijnt te hebben met *Oleander* twelck *Nerion* oft *Rhododendron* pleegt te heeten: sonderlingen als dit gewas hooger op wast/ ende als de bloeme van breeder bladeren ghemaect zijnde, een cleyen Raasken niet ongelijck en schijnt te wezen."

Veel betekenis heeft de plant in de geneeskunde niet gehad. Men gebruikte het blad om op wonden te leggen. Gedroogde bladeren werden vroeger in tijd van nood gebruikt als surrogaat voor thee. De wortel werd, net als in Engeland, als vervanger van asperge gegeten.

Dit is mijn samenvatting van de tekst. Wie alles wil lezen kan zich verdiepen in: Planten en hun naam, Botanisch lexicon voor de Lage Landen door H. Kleijn, tweede druk 1979, uitgegeven door Meulenhoff Amsterdam.

Wilgenroosje

Antwoorden op de vraag van Frits Storm

Collage 1)
Kruisdistel
Akkerkers
Wolfspoot
Grote wederik
Kaardenbol
Grote kattenstaart

Collage 2)
Haagwinde
Wilde bertram
Soldaatje (kleine rode weeschild)
Kattendoorn
Moerasvergeet-mij-nietje
Kruldistel

Collage 3)
Speerdistel
Akkerwinde
Boerenwormkruid
Reuzenbalsemien
Krulzuring
Moerasandoorn

Gaai, voertafel & pinda's

AUTEUR: REMIEKE NIERMEYER

Ja een net met doppinda's is bekend. Dat hing een jaar geleden en ook nu weer in de buurtuin.

Zo'n doppinda kan ik makkelijk openen zittend op een takje van de gelderseroos.

Nu komt het: er staat ineens een voertafel in deze tuin. Tja is dat wel te vertrouwen?

Takje voor takje ga ik dichterbij. Wel vijf keer vlieg ik er een verkenningsvlucht overheen. Niets verontrustends te zien. Dan maar eens op de tafel kijken.

Die benader ik heel voorzichtig vanaf de zijkant. Ja die zaden en losse pinda's trekken wel. Dus spring ik op de voertafel om enkele zaden te verschalken, wel met oren op scherp, want het is best nog onbekend. Dan ergens een onbekend geluid en weg ben ik voor vandaag.

Vliegende gaai

Bron: vogelbescherming.nl

Genieten tijdens een wandeling

Column van Corine Klapwijk

Iedere dag bewegen, dat wordt aangeraden door artsen en fysiotherapeuten. Blijf fit en voel je gezonder en minder oud.

Wij proberen iedere dag minimaal een uur te wandelen. We hebben verschillende 'rondjes' en die wisselen we af. Variëren is goed, dat houdt de hersenen actief, zegt Eric Scherder, professor op het gebied van bewegen.

Wij genieten dagelijks van onze wandelingen. Ieder jaargetijde is het bos anders. Tijdens het wandelen kijken we om ons heen. In het voorjaar zien we de knoppen dikker worden en de planten opkomen. We zijn er getuige van dat alle bomen en struiken uitlopen en de planten bloemen krijgen. Zo zagen wij in het voorjaar kievetsbloemen bij het 'theehuis' van Landgoed Kernhem. Prachtig, die tere klokjes in paars en wit.

Zo ervaren we het zingen van de vogels in het voorjaar als een waar feestconcert. Ook hoor je het tikken van spechten op zoek naar een vrouwtje. Op den duur wisten we in welk gedeelte van het bos een specht woont.

In de zomer is er volop blad aan de bomen, bloeien de bermen en genieten we vaak van de zon. Soms is het warm, erg warm en soms valt er regen, veel regen. Die afwisseling maakt het spannend, we krijgen steeds iets anders te zien.

In het najaar kleuren de meeste bladeren naar geel en oranje en spotten we paddenstoelen. Bij veel paddenstoelen blijven we stilstaan om te kijken en om foto's te maken. Dan duurt ons rondje wel wat langer.

In de winter vinden wij het bos kaal en somber. Wij houden niet zo van het winterbos. Het maakt ons weemoedig.

Vaak komen wij mensen tegen: de meeste met een hond. Meestal word je blij van zo'n hond, omdat je ziet dat hij lekker rondscharrelt en veel beweging krijgt. Soms is er ergernis omdat je in een grote hondenhoop trapt. Hondenpoep op het pad, en dan aan je wandelschoen: GGGRRRR.

Een andere ergernis zijn de plukken hondenharen die wij regelmatig in grote hoeveelheden zien liggen. Dat kan anders: gewoon meenemen en thuis in de vuilnisbak doen. Precies zoals het gebeurt met hondenpoep.

Gelukkig is het meestal genieten tijdens onze wandeling. We hopen die wandelingen nog lange tijd te kunnen volhouden.

Kinderpagina

Heb je een mestkever gevonden? Of was je zelf een mestkever? Maak een foto en stuur hem naar redactie.gg@gmail.com met je naam en adres. Onder de inzendingen verloten we een leuke verrassing.

Ga eens op zoek naar een mestkever!

Wist je dat

- Mestkevers alleen mest van planteneters eten?
- Ze een lekker hapje zijn voor vos, zandhagedis en spitsmuis als ze op hun rug liggen?
- Je ze goed kunt vinden op de heide en zandpaden van Ede?
- Mestkevers daar belangrijk zijn voor het bemesten van de voedselarme bodem?
- Mest in de bodem geen stikstof uitstoot?
- Je mestkevers aan het werk kunt zien:

Lopen als een mestkever, doe je mee?

De mestkever op de foto is een tunnelgraver. De kever loopt achteruit en neemt de mestbal mee tussen de voorpoten. Probeer maar eens met een skippybal tussen je armen!

Je hebt ook rollers. Zij staan in handstand tegen de mestbal aan en rollen deze met de achterpoten naar achteren. Probeer maar eens of jij op je handen kunt staan en met je voeten een dikke tak of boomstronkje naar achteren kunt duwen.....

Met drie kinderen kun je lopen als een mestkever. Ga achter elkaar staan met de handen op de schouder van je voorbuur. Samen hebben jullie nu 6 poten. Kijk eerst bij een echte mestkever: welke poten lopen tegelijk?

Antwoord: eerst kind 1 en 3 links en kind 2 rechts; daarna kind 1 en 3 rechts en kind 2 links.

En de andere poepeters zijn.....

Er zijn nog veel meer dieren die van poep leven. Kijk maar eens op https://www.ark.eu/sites/default/files/media/Poep/Zoekplaat_Poep.pdf

of scan de QR-code

Tekst en foto: Ineke Jansonijs

Afbeelding driehoornmestkever: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Driehoornmestkever>

Bronnen: Wikipedia, Uit je kruin! Van Jeanette Boogmans, <https://www.animalstoday.nl/waar-zijn-de-mestkevers-gebleven/>, <https://www.meneerspoor.nl/>

Kun je de driehoornmestkever ook vinden? Let op de drie hoorns aan de voorkant van het borststuk.

Kan ook in de winter, zolang het niet sneeuwt of vriest.